

ENYÉM-TIÉD

SZKA_103_20

A modul szerzője: Takáts Rita

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

3. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – az időtartam megjelölésével	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a A nehéz kétgarasos					
A	A tanító felolvassa Móricz Zsigmond: <i>A nehéz kétgarasos</i> című novellájának rövidített változatát a tanulóknak. 5 perc	Szövegértés Motiváció	Frontális munka – tanítói bemutatás		P1 (A nehéz kétgarasos)
I/b Szövegfeldolgozás					
A	A tanulók elolvassák a novellát. Majd arról beszélgetnek, mit gondolnak, éreznek ezzel kapcsolatban, mi a véleményük a kisfiúról. 10 perc	Szövegértés Motiváció Véleményalkotás	Frontális munka – beszélgetés	D1 (A nehéz kétgarasos)	
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Beszélgetés					
A	Beszélgetés az élményekről és a következményekről: Kivel történt már olyan, hogy elvett valamit, ami nem az övé volt? Mi történt azután? Kivel történt már olyan, hogy elvettek tőle valamit? Milyen érzések voltak benne? 10 perc	Problémaérzékelés Verbális kommunikáció Érzelmek azonosítása	Frontális munka – beszélgetés		

	Tevékenységek – az időtartam megjelölésével	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/b Szerep a falon					
A	<p>A pedagógus azt mondja: „A mai játék egy olyan lányról szól, akit mindenki szeretett az osztályában, mert megbízhatónak és barátságosnak tartották. A neve Pilisi Kornélia.”</p> <p>A feladat a főszereplőről alkotott kép elmélyítését szolgálja. A tanulók olyan tulajdonságokat gyűjtenek, amelyek nagyon népszerűvé tették Kornéliát. A tanító ezeket felírja a táblára vagy csomagolópapírra.</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>A főszereplő személyiségének felvázolása</p> <p>Empátia</p>	<p>Frontális munka – dráma – szerep a falon</p>		<p>P2 (Dráma-pedagógia konvenciók)</p> <p>P3 (Szerep a falon)</p> <p>csomagolópapír, rajzeszköz</p>
II/c Tablók, képaláírás					
A	<p>A tanulók kisebb csoportokban a főszereplő életéből jelenítenek meg néhány olyan eseményt állóképekben, amelyek során Kornélia kivívta a társai szeretetét. A képeknek közösen adnak címet, vagy rövid magyarázatot fűznek hozzá.</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Beleélés</p> <p>Nonverbális kommunikáció</p>	<p>Csoportmunka – dráma – tablók</p>		<p>P2 (Dráma-pedagógia konvenciók)</p> <p>P4 (Tablók)</p>
Az első óra vége					

	Tevékenységek – az időtartam megjelölésével	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/d Tanári narráció					
A	A tanító az események továbbgördítésére a következőt meséli el: Abban az iskolában, ahova Kornélia járt, nagy versenyt hirdettek az osztályok között. Amelyik osztály a legjobb tervet készíti el a még nem létező iskolaújság első számához, az egész évben szerkesztheti a lapot, és év végén elmehet egy egész hetes osztálykirándulásra. 2 perc	Motiváció a személyes tárgy fontosságá tételére	Frontális munka – közlés		P2 (Dráma-pedagógia konvenciók)
II/e Újságcikk					
A	A tanulók 3-4 fős szimpátiacsoportokban megterveznek egy iskolaújságot. Bemutatják, hogy milyen lenne az ő újságjuk. Az elkészült munkákat később a falújságon be is tudják mutatni egymásnak. 20 perc	Motiváció a személyes tárgy fontosságá tételére Kreativitás Együttműködés	Csoportmunka – szövegalkotás	Papír, olló, ragasztó, rajzeszközök	P5 (Újság)
II/f Naplórészlet					
A	A tanító egy bejegyzést mutat be Kornélia naplójából. 3 perc	Problémafelvetés Szövegértés	Frontális munka – bemutatás		P6 (A napló)

	Tevékenységek – az időtartam megjelölésével	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/g Improvizáció, gondolatkövetés					
A	A tanulók a harmadikosok szerepét magukra öltve eljátszák azt a jelenetet, amikor a terembe érve nem találják az újságtervet. A tanulók csoportokban dolgoznak, a szerepeket elosztják maguk között. A tanító a jelenetet egy ponton tapsal megállítja, egy-egy gyerek vállát megérinti, aki elmondja, kihangosítja a gondolatait. 10 perc	Beleérző képesség Verbális kommunikáció	Csoportmunka – dráma – improvizáció		P2 (Drámapedagógia konvenciók)
II/h Tanári narráció, improvizáció					
A	A játékhoz mondjuk el a gyerekeknek a következőt: „Aznap éjjel Kornélia furcsa álmot látott. Álmában rikkancsok között járt, és rengeteg újságpapír szállt mindenfelé.” A gyerekek két csoportban játsszák el Kornélia rémálmát. 10 perc	Motívumelsajátító képesség Kreativitás Verbális és nem verbális kommunikáció	Csoportmunka – dráma – improvizáció	Újságlapok	P2 (Drámapedagógia konvenciók) P7 (Improvizáció)
A második óra vége.					
II/i Megbeszélés					
A	A tanulók szerepen kívül megbeszélik, mit érezhetett Kornélia. 5 perc	Érzelmek tudatosítása Empátia	Frontális munka – beszélgetés		

	Tevékenységek – az időtartam megjelölésével	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/j Egyeztetés					
A	A tanulók szerepen kívül megbeszélik az érveket és ellenérveket, melyek Kornélia lelkében ütköztek, miközben azt fontolgatta, hogy visszaadja-e az újságtervet vagy sem. 5 perc	A döntés előkészítése Motívumelsajátító képesség Érzelmelek tudatosítása	Frontális munka – beszélgetés		
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a Improvizáció					
A	A döntés megalapozottsága érdekében a két csoport két helyzetet játszhat el: Kornélia úgy dönt, hogy visszaadja az újságtervet. Ebben az esetben szembesülnie kell a harmadikosokkal. Kornélia nem adja vissza a lopott holmit, és az osztálya megnyeri a versenyt. Az osztálytársai hősként ünneplik. 15 perc	Motívumelsajátító képesség Önreflexió Felelősségvállalás	Csoportmunka – dráma – improvizáció		P2 (Dráma- pedagógia konvenciók)
III/b A döntés					
A	A tanulók leírják egy papírra, hogyan döntenének Kornélia helyében, és miért. Ez történhet névtelenül is, így a pedagógus be is szedheti a fogalmazásokat. Ezáltal fontos visszajelzést kaphat az osztályról és a játékról is. 10 perc	Önreflexió Önmegismerés Érzelmelek kezelése Visszautasítás	Egyéni munka – szövegalkotás	Papír, írószer	

	Tevékenységek – az időtartam megjelölésével	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	Használhatjuk a Sarkok elnevezésű kooperatív módszert is. A két ellentétes sarok a két lehetséges választást szimbolizálja. Ha a gyerekek azt a lehetőséget is felvetik, hogy Kornélia visszacsempészi az újságtervet, hogy ne kelljen szembesülnie a másik osztállyal, akkor ennek a lehetőségnek is nevezzünk ki egy sarkot. A tanulók a döntésüknek megfelelő sarokba állnak. 10 perc	Önreflexió Önmegismerés Visszautasítás	Kooperatív tanulás – sarkok		
III/c A közös munka értékelése					
A	A közös gondolkodással töltött 3x45 perc legizgalmasabb pillanatait a gyerekek egyéni szobrokkal megörökítik. A Gondolatkövetés módszerével kihangsúlyozzuk a gondolataikat. 10 perc	Önreflexió Értékelés Véleményalkotás	Frontális munka – dráma – szobrok		P2 (Drámapedagógia konvenciók)

MELLÉKLETEK

P1 A NEHÉZ KÉTGARASOS

Balázs bácsi óraláncán egy régi négykrajcáros fityegett. Ennek története volt. Egy este így mondta el nekünk.

– Szegény asztalosmester volt az én édesapám. Mi, gyerekek mezítláb szaladgáltunk a porban. Nyalánkságra sosem kaptunk egy krajcárt sem. Szerettem volna legalább egyszer egy krajcárra szert tenni, hogy azt vehessek rajta, amit akarok.

Egyszer nagy dolog történt. Édesapám egy zsebkendő aprópénzt hozott haza. Valami munkájáért csupa négykrajcárosokkal fizették ki. Az asztalra öntötte a pénzt, és megengedte, hogy játsszam vele. Beborítottam velük az asztalt. Aztán hosszú sorba állítottam őket, majd csillagot, falut, tornyot építettem belőle. Végre rám szólt édesapám, hogy söpörjem a pénzt egy zacskóba. Bele is söpörtem, de az utolsó darab a markomban maradt, onnan a zsebembe csúszott.

Egyenesen a boltba vágtattam. Ott igen sokan voltak. Gondoltam, amíg várok kell, kiválasztom: mit vegyek.

Míg várok, azalatt csuda történt. A négykrajcáros a markomban eleinte csak meghúzta magát, hanem aztán elkezdett ropant nehéz lenni. Minél tovább gondolkoztam, az arcom annál jobban égett, s annál nehezebb lett a kétgarasos. Már fáj a kezem, a karom, a vállam, a hátam, a fejem, de kivált a szívem.

Végre rám került volna a sor. Már csak egy leány volt előttem. Hanem akkor aztán úgy megijedtem, hogy usgyé! Ki a boltból. Meg sem álltam hazáig.

Berontottam a szobába, odarohantam édesapámhoz, és sírva tettem tenyerébe a borzasztóan nehéz kétgarasost. Nem tudtam egy szót se szólni, de ő kitalált mindent.

– Miért hoztad vissza? – kérdezte komolyan.
– Mert nagyon nehéz... – zokogtam.
Ekkor aztán így szólt hozzám édesapám:
– Ez a kétgarasos a tiéd lesz, őrizd meg, és emlékezzél a mai napra, és jusson eszedbe, hogy milyen nehéz az ilyen kétgarasos.

– Hát, fiaim – végezte beszédét Balázs bácsi –, így jutott hozzám a kétgarasos, hogy örökre nyomja a lelkemet. Megmutatta a becsületet, szorgalmas élet ösvényét, amin haladtam egész életemben.

Móricz Zsigmond nyomán

P2 DRÁMAPEDAGÓGIA KONVENCÍÓK

A modulban használt, kevésbé ismert drámapedagógiai munkaformák (konvenciók) leírása.

Szerep a falon

A játék szempontjából fontos, annak középpontjában lévő szereplőt egy falra vagy táblára erősített rajz vagy kép formájában jelképezjük. A szereplőre vonatkozó információkhoz a tanulók hozzájuthatnak felolvasás/ismertetés útján, vagy összegyűjthetjük azokat a dráma előrehaladta során is. A csoporttagok – rögtönzésekkel – felváltva vehetik magukra a szerepet, így a kialakuló figura közös alkotás lesz, nem pedig egyéni interpretáció.

Tablók (állóképek)

A résztvevők csoportjai az adott pillanat, egy elgondolás vagy téma tisztázása érdekében hoznak létre egy képet. Egyetlen csoporttag is alkothatja a tablót.

Képalírás

A csoportok a vizuálisan bemutatott tartalmakhoz jelmondatokat, címeket gondolnak ki. A pedagógus kérheti, hogy egy-egy mondatban fogalmazzák meg a munkájuk lényegét, vagy fordítva: a résztvevők dolgozhatnak a megadott címek alapján is.

Naplók, levelek, újságok

Bekerülhetnek a drámába úgy, hogy a résztvevők – szerepben vagy szerepen kívül – megírják azokat (ekkor a történésekre való reflektálás eszközeként használatosak), de a tanár is beviheti a drámába, mint feszültségkeltő tényezőket, bizonyítékokat stb.

Improvizáció

A csoportok egy-egy hipotézis ábrázolása vagy a cselekmény alternatív megoldási módjainak szemléltetése végett rögtönzéseket készítenek elő és mutatnak be. Az improvizációk az adott szituáció vagy élmény aktuális értelmezését mutatják meg.

A tanár szerepben

A tanár (vagy segítő) úgy kezeli a kontextus által nyújtott színházi és tanulási lehetőségeket, hogy – kontextuson belül – egy megfelelő szerepbe helyezkedik az érdeklődés felkeltése, a tevékenység irányítása, a részvétel ösztönzése, a feszültségteremtés, a mélyebb átgondolásra készítés, az alternatívák, választási lehetőségek nyújtása, a történet felépítésének segítése érdekében. A tanár szerepbe lépésének célja továbbá: lehetőséget teremteni a csoporttagok számára, hogy szerepeket felvéve kapcsolatba léphessenek egymással.

A tanár tevékenysége korántsem spontán – tanítási célját próbálja meg közvetíteni a drámában való részvételén keresztül.

Gondolatkövetés

Ez a konvenció a szerepben dolgozó résztvevők egyéni gondolatait, reakcióit teszi hozzáférhetővé a cselekmény fontos pillanataiban. A cselekmény leállítható, és a résztvevők gondolatai „hallhatóvá tehető”; a gondolatok tablók alkalmazása során is szavakba önthetők.

A leírások forrása – Jonothan Neelands: Konvenciók. In: *Drámapedagógiai olvasókönyv*. (Szerk. Kaposi László) (pp. 157–212.), Magyar Drámapedagógiai Társaság, Marczibányi Téri Művelődési Központ, Budapest, 1995.

P3 SZEREP A FALON

Itt nagyfokú szabadságot adhatunk a játszóknak, csupán azt tartjuk most is szem előtt, hogy a pszichés védelem miatt a jelenlévők közül senkire sem hasonlíthat túlságosan a figura.

Ha van az osztályban hasonló vezeték- vagy keresztnévű tanuló, változtassuk meg a főszereplő nevét.

Megjegyzés: a főszereplő természetesen fiú is lehetne, azért érdemes azonban lányt választani, hogy szétfoszlassuk azon sztereotípiát, mely szerint a fiúk rosszabbak, mint a lányok.

P4 TABLÓK

Célszerű, ha minden csoport más jelenetet örökít meg – ha a gyerekeknek nincs saját ötletük, segíthetünk nekik. Adjuk meg a fel-

vehető szerepeket: Kornélia, a többi gyerek, tanárok. A csoportos improvizációkban minden diák részt vehet, hiszen a szerepek száma nem korlátozott. A szerepbe való belépést és kilépést a pedagógus tappsal jelezheti, ebben egyezzünk meg előre a résztvevőkkel.

P5 ÚJSÁG

A tanulók tervet készítenek arról, milyen lenne az ő újságjuk. A csoportoknak különböző feladatokat adhatunk, vagy ugyanazt a feladatot adhatjuk két csoportnak is, így a dramatikus helyzetet valóságosabban átélhetik. (Pl.: Kinek a címét viselje az újság?)

Az egyik csoport kitalálja az újság címét, mások dolgozhatnak azon, milyen rovatok legyenek benne. Megírhatják a beköszönő cikket, tudósíthatnak iskolai eseményről, sportversenyről...

Ne tervezzünk itt nagy munkát, csak rövid írásokat kérjünk, amit utána be is mutathatnak egymásnak.

A játék célja annak elmélyítése, hogy a közös munka és az elkészült újság nagyon fontos értéket képvisel a gyerekek szemében.

P6 A NAPLÓ

„Kedves Naplóm! Ma fura dolog történt velem. Az egyik szünetben átmentem a harmadikosokhoz, de nem volt a teremben senki. Viszont megláttam az asztalon az újságtervüket. Sokkal szuperebb, mint a miénk! Gyorsan kellett döntenem: elloptam. Annyira akarom ezt az osztálykirándulást, az nem lehet, hogy nem mi nyerünk! Remélem, nem jön rá senki, hogy ilyen nagyot csaltam.”

P7 IMPROVIZÁCIÓ

Tisztázzuk a játszókcal, hogy kik a rikkancsok, és hogyan kiabálják a szalagcímeiket. Ennek megjelenítése nem okoz gondot számukra. Az improvizáció kezelése nehéz feladat: egyidejűleg kell ügyelni arra, hogy ne állítsuk le túl korán a játékot, és arra, hogy ne váljon parttalanná a rögtönzés. Hívjuk fel a gyerekek figyelmét, hogy ha agresszív jelenetet akarnak megjeleníteni, amiben fizikai fájdalmat okoznának egymásnak, akkor le kell lassítaniuk a mozdulataikat.